

בס"ד

הדלקת נרות חנוכה באירועים

האם יש צורך להדליק נרות חנוכה דווקא במקום המוגדר כבית?
האם אדם יכול לצאת ידי חובה בהדלקת נרות שמדליקים בחתונה או במסיבה אחרת?
דין זה איננו מבואר בגמרא או בראשונים בצורה ברורה. אמנם, נראה מדבריהם של כמה ראשונים שיש צורך להדליק בבית (עיין רש"י שבת כג. ד"ה הרואה, תוס' סוכה מו. ד"ה הרואה ועוד). למעשה, דעתם של אחרונים רבים שיש להדליק נרות חנוכה דווקא במקום המוגדר כבית. זוהי דעת המהרש"ם,¹ הרב צבי פסח פונק זצ"ל,² הרב שלמה זלמן אויערבך זצ"ל³ והרב אלישיב זצ"ל.⁴ משום כך, לא נכון לברך על הדלקת נרות חנוכה המתקיימת בשטח.⁵

1. שו"ת מהרש"ם, חלק ד, סימן קמו.
2. מקראי קודש לחנוכה, סימן יח. וראה שם בהערות 'הררי קודש' הערה 3 ובסימן כה הע' 4, שהורה למעשה בשלהי מלחמת יום הכיפורים שחיילים לא ידליקו בשוחות.
3. במאמרו בקובץ בית אהרן וישראל, גליון סב, עמ' סא-סד.
4. מובא בשבת ומועד בצה"ל מאת הרב אברהם אבידן, עמ' שלג: "שמעתי מהגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א [זצ"ל] שאין לברך על נר חנוכה אלא בבית, שיש לחוש לשיטת המהרש"ם". משמע שהסתפק בזה, והכריע כך משום 'ספק ברכות להקל'. אך שאר הפוסקים הנ"ל נקטו כך כדבר ברור.
5. אמנם, יש מן האחרונים שחלקו על קביעה זו, ולדעתם ניתן לברך על הדלקת נרות בשטח: בשו"ת ציץ אליעזר (חלק ט"ו סימן כט) פסק הרב וולדינגר שמטיילים רשאים להדליק 'בשטח', וכן דעת שו"ת אז נדברו (ח"ו סימן עה). ולמעשה, נכון להדליק בשטח בלא ברכה מדין פרסומי ניסא (עיין להלן). לעניין ברכה - באופן עקרוני עדיף שלא לברך משום המחלוקת הנ"ל, אבל אם התפללו ערבית יש מקום לברך מדין בית כנסת (עיין להלן).

האם יש צורך בבית השייך למדליק?

הדיון בשאלה זו, מה טיב הזיקה הנדרשת בין הבית ובין האדם, אינו תלוי דווקא בדעה שצריך להדליק בבית. גם לדעת הסוברים שמותר להדליק במקום פתוח או בספינה, יש לברר האם נדרשת זיקה מסוימת של האדם אל המקום, או שדי בכך שהוא נמצא במקום זה בשעת ההדלקה.

מבואר בפוסקים שאין אדם יוצא ידי חובתו בהדלקה בבית הכנסת, ואפילו שליח הציבור שמדליק צריך לשוב ולהדליק בברכה בביתו (רמ"א ומשנה ברורה בסימן תרעא סעיף ז, על פי תשובת הריב"ש סימן קיא).⁶ דין זה מוכיח שלא די בכך שהמדליק יהיה בבית מסוים, אלא שנדרשת זיקה מסוימת של המדליק אל הבית: בית שהוא מקום מגוריו.⁷

מה טיבה של זיקה זו? המשנה ברורה (סימן תרעז סעיף-קטן יב) כתב על פי כמה אחרונים (כגון ה"ט"ז שם סעיף קטן ב) שצריך להדליק דווקא בביתו הקבוע, ולכן "מי שסועד אצל חבירו באקראי ויש לו שם בית באותו העיר, צריך לילך לביתו להדליק שם נר חנוכה" (דבר זה עשוי להוות בעיה, למשל כשהולכים להדליק גרות אצל קרובי משפחה וכדומה).

מאידך, הביאור הלכה (שם ד"ה במקום שאוכל) מקל על פי דברי הפרי חדש שם במי שנוסע לבית חמיו לכל ימי החנוכה:

אבל אם הולך הוא וכל אנשי ביתו לבית אביו או חמיו בקביעות על ח' ימי חנוכה דבר ברור הוא שכיון שסועד וישן שם כל ימי חנוכה אף שביום אוכל אכילת עראי בביתו שאינו מדליק אלא בבית שאוכל וישן שם בלילה...

בדברי המשנה ברורה ניתן לראות את דעתו בשני מצבי הקיצון: אירוח לשעות ספורות לעומת אירוח לכל ימי החג. לא מבואר מה קורה במצב הביניים, דהיינו שנת לילה אחד. אולם מן הפוסקים משמע שגם במצב כזה ניתן להדליק בברכה.⁸

לכן, אמנם למסקנה כדי להדליק בברכה יש צורך בבית השייך למדליק - גם אם באופן סמלי (די בכך שעומד לשימוש) - אך די בבית שהוא ישן שם לילה אחד.⁹

6. דין זה אינו מוסכם על כל הפוסקים, משום שהכלבו (הלכות חנוכה, סימן מד) כתב: "ונהגו כל המקומות להדליק נר חנוכה בבית הכנסת להוציא מי שאינו בקי ושאינו זריז בזאת, גם כי הוא הדור המצוה ופרסום הנס וזכר למקדש". הטעם הראשון מוכיח שההדלקה אינה צריכה להיות דווקא בביתו של המדליק. ייתכן שהכלבו הולך לשיטתו לעיל שגם חנוכה הוא חובת גברא בלבד ולא חובת הבית, ולדעתו נובע מזה שאין צורך בזיקה כלשהי של המדליק לבית. אמנם, הבית יוסף (אורח חיים, סימן תרעא) הביא את דברי הכלבו בסגנון שונה: "ומה שכתב [הטור] שמניחין נר חנוכה בבית הכנסת, נראה שתיקנו כן מפני האורחים שאין להם בית להדליק בו, וכמו שתיקנו קידוש בבית הכנסת משום אורחים דאכלו ושתו בבי כנישתא, וכן כתב הכל בו". ניתן להבין מדבריו שרק אלו שאוכלים בבית הכנסת, המשמש כמקום מגוריהם הזמני, יוצאים ידי חובה. בהמשך הביא הבית יוסף את דעת הריב"ש, וזוהי הדעה המקובלת בפוסקים.

7. כך הוכיח ר' שלמה זלמן אויערבך, בתחילת מאמרו הנ"ל.

8. ספר חובת הדר, הלכות חנוכה, פ"א סעיף יב, ובספרי הלכה נוספים. וכך מתבאר מלשון שו"ת מהרש"ם חלק ד סימן קמו, בעניין הנוסע ברכבת: "מי ששילם בעד כל הלילה הוי כשכר לו בית דירה לאכול ולישן שם וחייב בנר חנוכה".

9. בדרך כלל אין צורך לשהות ליד הנרות לאחר ההדלקה. אמנם, במקרה של אורח, הרב שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (בסוף מאמרו הנ"ל) סבור שעליו להישאר עד סוף ההדלקה, כי אם עוזב קודם הרי שאיבד את זיקתו לבית זה, וכאילו כיבה את הנרות בתוך זמן ההדלקה. אמנם, מסתבר לומר שאם עוזב את המקום רק לכמה שעות ואח"כ חוזר לשם, לא יהיה צורך בכך כי הבית עדיין מוגדר כביתו. כמו כן, חידוש הגרש"א אינו מוזכר בפוסקים, וייתכן שלדעתם כיוון שהתחייב בהדלקה במקום זה, די בכך שידליק את הנרות שם ויקיים את פרסום הנס לבני המקום שהתחייב בו בהדלקה (ולכן אין זה מכבדה את הנרות משום שהתחייב בפרסום הנס במקום זה, והפרסום ממשיך גם לאחר שהוא עוזב את המקום).

הדלקה מדין פרסומי ניסא:

מנהג ישראל להדליק נרות בבית הכנסת בברכה משום פרסומי ניסא, למרות שאין יוצאים בהם ידי חובה (שולחן ערוך, סימן תרעא סעיף ז). האם ניתן להדליק באופן זה גם בשטח (ובמסיבות וכדומה)? לדעת פוסקים רבים, מכיוון שמדובר במנהג מחודש¹⁰ יש להעמידו על מתכונתו המצומצמת דווקא בבית הכנסת, ולכן אין לברך על הדלקה במקום אחר.¹¹ מנגד, יש פוסקים המתירים הדלקה באופן זה אם היא נעשית בחוץ,¹² וכך נוהגים בהדלקות הנרות שחסידות חב"ד מארגנת. ועדיף שיתפללו תפילה אחת במקום ההדלקה.¹³ כאשר מדובר באנשים שלא הדליקו כלל נרות חנוכה יש יותר מקום להקל ולברך, בצירוף הדעה שאין צורך בבית עבור ההדלקה.

לסיכום:

אנשים המשתתפים בחתונה או באירוע אחר צריכים להדליק נרות חנוכה בבתייהם; עדיף שידליקו לפני האירוע, ואם אין אפשרות ידליקו לאחריו (אם במצב זה המדליק נמצא בבית לבדו, הרי שיברך על הנרות רק אם יש עדיין אנשים שעוברים ברחוב).

באירוע עצמו כדאי להדליק נרות מדין פרסומי ניסא. הדלקה זו תיעשה בלא ברכה. אם רוצים לברך על ההדלקה יתפללו ערבית תחילה, וכך יוכלו לברך מדין נרות בית כנסת (וטוב שאדם שממילא איננו מדליק נרות בביתו יברך, משום שעבורו ודאי שעדיף לסמוך על הפוסקים המקלים ולהדליק נרות באופן זה, מאשר לא להדליק כלל).

10. הן מבחינת שאין מקורו בגמרא, הן מבחינה עקרונית שמדליקים בברכה גם בהיעדר התנאים לחיוב הדלקה.

11. כך דעתו של ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, כפי שהובא בשו"ת **אז נדברו** ח"ו סימן עה; **הרב וואזנר**, הובאו דבריו בספר **מצוות נר איש וביתו** פרק ב הערה מב; שו"ת מנחת יצחק ח"ו סימן סה אות ג.

12. שו"ת **אז נדברו** ח"ו סימן עה.

13. **יביע אומר** ח"ז אורח חיים סימן נז אות ו.